

משקולות התודעה

שיריה של שי שניידר-אילת עוסקים במות האהוב • הכתיבה מחיה את המת, והמוות מחיה את הכתיבה

עדו ניצן

08:19 3/12/2021 עודכן 08:08 3/12/2021

הכתיבה מחיה את המת, והמוות מחיה את הכתיבה, ואכן, מות האהוב מופיע בספר בשלל גלגולים שונים שאינם דנים במות האהוב דווקא. המוטיב הבולט ביותר בספר העוסק במוות נמצא בשירים רבים המתארים מוות של חיה: ארנבון שנמצא מת במטע, חולדה שנלכדה מאחורי המקרר, דבורה שמתה לאחר שעקצה, גופת ציפור שענייה נאכלו, דגים מתים במקפא וכלב אהוב שנדרס. בכל אלו המשוררת מתבוננת נכוחה ומישירה מבט אל מותם.

גם שירים אחרים בספר, שאינם עוסקים באובדן בגלוי, נוגעים בחוויות של אלימות, קושי ומצבי קיצון רגשיים. כך למשל בשלושה שירים לאורך הספר, המוקדשים לגיבורות שונות ולא צפויות: אישה באקווריום שאמורה להיחלץ ממנו בקסם בימתי, מרימת המשקולות היהודייה נעמי קוטין וצוללנית הקרח הפינית יוהנה נורבלאד; השירים הללו נקראים, בהקשר של שאר שירי הספר, כאלגוריות מחוכמות המסמלות את המצב הנפשי של האבל ואת ההתמודדות הנפשית הנשית עם האובדן.

בסוף הספר, ישנם כמה שירים המתבוננים במוות באופן כללי יותר. אחד מהם מציע דימוי מטלטל וסוריאליסטי ליחס החיים אל המתים כבובות שהחיים ממשיכים להפעיל: "אם נביט במתים לאחר מותם, נבחין שפיהם, על פי רב, פֶּעוּר לְרִוְחָה לְעִמְתָנוּ. כְּבוֹלֵעַן: לְשׁוֹן, שׁוֹרֹת שְׁנַיִם - וְמָה אֲנִי עוֹשִׂים מִן הַבְּהֵלָה? מְפִשְׁלִים שְׁרוּל חֲלָצְתָנוּ, תוֹחֲבִים זְרוּעָנוּ הָאֲחֵת אֶל פְּנִים קְרִבִּיהֶם - וְהִנֵּה הֵם מְשַׁחֲלִים עַד קִצּוֹת אֶצְבְּעוֹתֵינוּ, כְּבָבוֹת פִּיתוּם שֶׁל תֵּאֲטוֹן. מִכָּאן, אֲנִי חֲפְשִׂים לְהִנְיָעַם כְּאֶהֱבֵת נַפְשֵׁנוּ - רֵאשֵׁם הַמֵּת, שִׁפְתֵיהֶם הַעֲזוּבוֹת - לְהִשְׁמִיעַ קוֹלָנוּ מִבְּטָנָנוּ בְּעֵדָם, כְּאִלּוּ הִיָּה קוֹלָם. וְכִּי, כְּשֶׁהֵם תְּלוּיִים לָנוּ עַל זְרוּעָנוּ, לְהִתְלוּצֵץ, לְדוֹבֵבֵם כְּרֵאוֹת עֵינֵינוּ, לְבַדֵּר קֶהֱל נַעֲלָם, מְגַחֵךְ. טוֹב לְזַכֵּר כִּי אֵלּוּ אֵינָן אֶלָּא שִׁיחוֹת רְפָאִים עִם בְּבַת סְמֶרְטוּט שֶׁנִּתְרוֹקְנָה. הֲרִי בְּיוֹם מִן הַיָּמִים גַּם אֶל קֶרְבֵּינוּ תִּתְחַב זְרוּעַ מְפִשְׁלָת, מִבְּהֵלָת עַד קִצּוֹת הָאֶצְבְּעוֹת."

שיריה של שניידר-אילת עמוסים ודחוסים בפסקות שיר ארוכות, ללא הפסקה ומרווח נשימה, ונקראים כזרם תודעה שירי, הטווה קסם של אבל מכושף וחלומי: "חלמתי מדברים עברית ואני איני מבינה ועמדתי מחוץ לעברית והעברית קינה משנה בפי חלומים, צרימות וצלילים סתומים ולא ידעתייה [...] אדם, אפלו יותר אחרון בעולם, יוסיף וידבר."

[כל מה שהיא שרה מעלה עשן / שי שניידר-אילת, הוצאת מוסד ביאליק, 71 עמ'](#)

אחד משירי המפתח בספר הביכורים של המשוררת שי שניידר-אילת, "הוא היה כאן, אני בטוחה בזה" (הוצאת אפיק-הליקון, 2019), אישה אבלה עומדת על גשר שחוצה את נהר הטיבר ברומא, ואומרת בעברית לנשים האיטלקיות שחולפות על פניה: "אַהֲבִי מֵת, אַהֲבִי מֵת."

גם בספרה השני "[כל מה שהיא שרה מעלה עשן](#)", שראה אור זה עתה, מות האהוב הוא הנושא המרכזי. הדוברת מזכירה פעמים רבות את "אהובי המת", "בעלי המת" ו"אישי המת", ומכוננת ספר שהאובדן נסוך עליו; כפי שמכריז השיר הפותח את הספר: "היום אֶדְבֵר כְּהַרְגְלִי עַל בְּעֵלִי הַמֵּת בְּשִׁפְהָ הָעֵבְרִית."

בכך, שניידר-אילת מצטרפת לקבוצה של משוררות עכשוויות שכותבות ספרי אובדן ואבל. כמו הנשים המקוננות מן העת העתיקה, שהשירה משמשת להן כלי לבטא את אבלן ולפנות אל האין, מתייצבות, בין היתר, המשוררות [מיה טבת-דיין](#) ואורית גידלי המבכות את אמותיהן, חדווה הרכבי המתאבלת על בנה, [וענת זכריה](#) ושניידר-אילת, המתמודדות עם אובדן בן זוג.

Photo by Silas Hao on Unsplash

שירי המשוררות הללו מוקדשים לאדם שאבד, ולו בלבד, אך הם מעניקים קול רחב הרבה יותר לקהל הקוראים, ויוצרים מנעד פואטי רגשי ונשי השר את האבל. האבסורד שבשירת אבל זו מבוטא באומץ מהפך קרביים בקטע משיר מספרה הראשון של שניידר-אילת: "אם לא אכתב תמות. האם מת פדי שאכתב?"